OZVĚNA ZÁPADU
(ECHO OF THE WEST)

PUBLISHED WEEKLY•

ZÁBAVNÝ :: TYDENNÍK

Vychází každou středu. Published Wednesday

Vydavatelé :: Publishers
ODVARKA BROTHERS, CLARKSON, NEB.

Předplatné na rok $1.00 Subscription $1.00

Adresa jednoduše:
ODVARKA BROS., CLARKSON, NEBR.

Co jest nejvíce potřeba k válce?

Válce je na prvém místě zapotřebí peněz, hodně peněz — a co bude státi rozžehnutí válečné pochodně téměř nad celou Evropou, to vymyká se skoro všemu pojmu. Jedině mobilizace francouzské armády odhadována je na nějakých sto millionů dollarů a kdyby se měla válka protáhnouti celý rok, vzrostlo by tím francouzské republice vydání v obnosu okrouhle asi $1,200,000,000. Německé vojenské autority odhadují, že kdyby kampaň s pouhými 3 milliony vojáků v poli měla trvati rok, stálo by to nějakých $1,750,000,000. To jsou číslice přímo závratné a při tom nesmí býti pouštěno se zřetele, že tolik by stálo jenom vydržování vojska a že neméně hrozné ztráty finanční budou přivoděny panikami ochabnutím obchodu, ničením majetku a téměř úplným zastavením dovozu a přívozu. A to jsou výpočty, týkající se pouze dvou zemí, kdežto dnes stojí ve zbrani prakticky celá Evropa. Válka prusko-francouzská, jež trvala pouhých devět měsíců, stála Prusko na nějakých $387,000,000, ale vzdor tomu Prušáci nepochodili při ní finančně špatně. Získali Elsas-Lotrinsko, jehož cena odhadována byla na $320,000,000 a mimo toho diktovali si válečnou náhradu v obnosu pěti miliard marek, čili okrouhle $1,065,000,000, takže po stránce čistě peněžní vydělali téměř billionu dollarů. O tolik ožebračena byla válkou Francie. Dnes jsou však války nepoměrně nákladnějšími, nežli byly před 40 roky, ať už jsou vedeny na vodě nebo na souši a výsledky dnešního konfliktu po celé Evropě převládajícího budou příšerně zdrcujícími v každém ohledu. Nejenom na penězích, ale i na životech Jak hrozně vydatnými jsou moderní zbraně, ukázalo se na příklad při obléhání Lutychu a možná, že již během několika dnů, až dojde k srážkám hlavních armád, budeme čísti o tak příšerném krveprolití, že něco podobného nebylo vůbec nikdy zaznamenáno v dějinách lidstva. Ale i to největší neštěstí mívá svoji světlou stránku a kdož ví, není-li tento sopečný výbuch, jenž připravován byl po celá desetiletí, vlastně jakousi předzvěstí lepší budoucnosti evropských národů, které přímo sténají pod nesnesitelným břemenem militarismu a šíleného zbrojení. Bude-li válka vybojována až do konce, až jedna nebo druhá ze súčastněných stran bude úplně pokořena, vyžádá si jistě takových neslýchaných obětí, že se z nich Evropa nevzpamatuje ani za celá desetiletí a ožebračeným národům bude zcela pochopitelně předléhati jiná povinnost, nežli odváděti krvavé daně k vojenským účelům. To bude nejlepší zárukou míru na hodně dlouhý čas, ani kdyby k jiným změnám nedošlo — ale kdož může dnes předvídat, k jakým převratům může dnešní krveprolití vésti a kolik trůnů nebude jím otřeseno v základech? — Uhnětený lid snesl odjakživa mnoho, ale když mu došla trpělivost, dovedl se zvednouti k dějinným převratům. A národové evropští mají se svými potentáty příliš mnoho k súčtování.

Jak cítíme válku v Soustátí.

Když celá Evropa zachvácena byla válečným běsněním, na rtech každého tanula přirozeně otázka, jaký vliv bude míti na situaci ve Spojených Státech? Že naše země v tomto kataklysmu zůstane úplně stranou, a že zachová přísnou neutralitu, o tom zdá se málo kdo pochybovati, a přece toto optimistické přesvědčení jest právě tak málo oprávněno, jako by byla důvěra chalupníka, jenž přihlíží s klidem, jak stavení jeho souseda za potokem zachváceno jest požárem, a bezpečným jedině z toho důvodu, že mezi ním a sousedem jest úzký proužek vody. Dle fakta, vyhlídky na zachování neutrality Spojených Států nejsou ani zdaleka tak příznivé, jak se každý domnívá: neboť již nyní činí se pokusy k využitkování bídy evropské takovým způsobem, že dříve či později musili bychom býti zavlečeni do války. Jsou to pokusy, zříditi americké obchodní loďstvo. Jest zjevno, že v tom případě zapletly by se Spojené Státy záhy do afér, které by nutně musily skončiti válkou; leč o tom zmíníme se obšírněji při jiné příležitosti. Dnes chceme poukázati jedině na přímé následky, které propuknutí války v Evropě mělo na naše poměry.

Našlo se dosti pošetilců, kteří se domnívali, že válka tato bude míti za následek netušený rozmach obchodu a průmyslu ve Spojených Státech; že zahálející paže evropských dělníků musí býti nahraženy jinými silami, a kde jinde byla by k tomu lepší příležitost, nežli ve Spojených Státech, této zemi nepřehledných lánů orné půdy a gigantických továren? Důvod tento na první pohled zdál se dosti věrohodný; a časopisy sloužící zájmům velkých kapitalistů neopomněly využitkovati jej do krajnosti. Ale zapomíná se, že člověk, jehož paže zahálejí, musí trpěti, aby zahálel také jeho žaludek; málokdo si připomene, že člověk, jehož stavení shořelo mu nad havou s celým jeho majetkem, není připraven, aby šel a nakoupil zásob nových a dal si zbudovati nový příbytek, a co platí o jedinci, platí i o národu. Země, vyssátá válkou, s průmyslem zastaveným a obchodem rozvráceným, jest špatným zákazníkem i pro nejnutnější životní potřeby, nemluvě ani o luxusech.

Válka evropská nejen že neměla — a stěží bude míti, vyjma snad chvilkově a to pouze v některém oboru industrie — za následek rozmach průmyslového ruchu, nýbrž právě naopak, činnosti tak dost chabé zasazena byla nová rána. Nejdříve pocítěny byly následky války mezi přístavními nakládači, jak jest snadno pochopitelno; a dnes na sto tisíc přístavních dělníků zahálí v New Yorku, Filadelfii, Bostonu, Baltimore a jiných městech napobřeží Atlantického oceánu. Paroplavba byla zastavena; lodi nepřátelstkých velmocí neodvažují se více vyjížděti z domácích neb neutrálních přístavů, aby nepadly za kořist nepřátelským křižníkům; a ty, které uniknou úspěšně honbě šedivých netvorů, nepřiváželi. Ale nemusíme ani choditi tak daleko, doprava v evropských státech jest vyhražena úplně službě válečné, a kromě toho všechna výroba jest zastavena a vývoz potravin a plodin zakázán. Vývoz uranových rud, jejichž jediná ložiska nalézají se v Německu a Rakousku, byl zastaven, a ocelárny zastavují výrobu. Jedině ocelárna v Bethlehem odložila 3,000 dělníků, a jiné dle všeho budou následovati, poněvadž ruda uranová poskytuje přísadu, nezbytnou k nejdůležitějšímu druhu oceli. Ale nemusíme ani choditi tak daleko, jeť známo, že McCormickova továrna na výrobu hospodářských strojů počíná zastavovati výrobu, ježto vývoz do Ruska a jiných evropských zemí jest zastaven. Zdali válka v Evropě měla nějaký vzpružující účinek na některou industrii, není dosud známo, ale můžeme přijmouti za jisté, že tomu tak není, jinak by to bylo známými přívrženci militarismu již dávno do světa vytrubováno. Ani v uhelné industrii, od které dal by se nejspíše očekávati nějaký rozmach, následkem velké poptávky z evropských zemí, nejeví se žádná živější činnost; neboť není lodí, které by odvážely nesmírné zásoby, jež v atlantických přístavech se hromadí.

Za to jest jeden následek války, jenž byl okamžitě pocítěn i v té nejposlednější domácnosti: zdražení životných potřeb. Ceny masa stoupají měrou neslýchanou; ne snad že by byl nějaký náhlý nedostatek dobytčat, ale z toho důvodu, že masní baroni zadržují maso v nakládárnách a zpracovávají je na konservy, jejichž cena ve válčících státech evropských stoupá do takové výše, že slibuje obrovský profit. Ani řezníci, ani farmáři nezískají ničeho z tohoto těžkého břemene, jež uvaleno jest na bedra drobných konsumentů, právě jako nezískali farmáři ničeho z nesmírného zdražení pšenice, jeho jsme v poslední době byli svědky. Neboť v době propuknutí války téměř všecka pšenice byla již v rukou spekulantů, kteří pak na plodinové burse shrabovali nesčetné miliony z mozolů farmářů a zemědělských dělníků. A nejen maso stoupá v ceně hrozivou měrou: ceny cukru, mouky, petroleje, zkrátka všech životních nezbytností, dostávají záchvaty nad nimiž dnes hospodyně trne hrůzou. Vláda Spojených Států rovněž pociťuje "blahodárné" následky evropské války, a aby nahradila schodek v příjmech z celnic, následek to skoro úplného zastavení dovozu, chystá se vypsati zvláštní daně, právě jako kdyby Spojené Státy byly ve válce: daně z cukru, tabáku, piva, vina a jiných produktů. Že tíhu takových daní spočine vždycky na bedrech nejdrobnějších konsumentů, jest dávno známo.

Takové jsou následky evropské války, od níž mnozí slibovali si moře s nebe. Ctihodné americké žurnály trápí se ovšem nadmíru málo nad ohrožením rozpočtu v domácnosti dělníkově; jim působí větší starosti ta hrozná věc, že zásoby Rochefortského, švýcarského, parmského a jiného sýra vydrží nanejvýš několik neděl; že kaviár zmizí s jídelních lístků; že Bismarckovy sledě nebudou více drážditi patra gourmandů k novým požitkům; že cena šampanského — veuve Cliquot ovšem — stoupá hrozivou měrou; a last but not least, že na nedohlednou dobu odzvoněno jest importu plzeňského! To jsou ovšem věci, pro které my pariové nebudeme prolévati žádných slz, jestliže naopak nezpůsobí nám jakousi útěchu, že i "na pány někdy trhne". Celkem vzato, ani jediný optimistický názor o účincích války nedošel dosud splnění, a stěží dojde; a budeme se ještě pokládati za šťastné, nevyplní-li se obavy těch největších pessimistů, neboť účinky války tak strašlivé, jaká se vede dnes v Evropě, nedají se ani nejbujnější fantasií odhadnouti, poněvadž v dějinách lidstva dosud nikdy nebyl veden konflikt tak gigantický.

Neviditelné císařství.

Až do poslední chvíle se věřilo, že všeobecné válce v Evropě bude zabráněno. Nikoliv snad proto, že se doufalo, že rakouští a němečtí, nepřátéléSlovanstva dostanou rozum a že se zaleknou možných následků svých kroků, ale proto, že se proti válce postaví "neviditelné císařství", totiž kapitalisté, kteří jsou věřiteli evropských mocností. Věřilo se, že stále ještě, či ještě více než kdy před tím, je k vedení války třeba peněz a zase peněz a ještě peněz, a pochybovalo se, že majitelé těchto peněz budou ochotni je poskytnouti a že dopustí, aby bezčetné miliardy byly zničeny, aniž by kdy něčím mohly býti nahrazeny, největší válkou, jakou svět viděl.

Ale naděje ty sklamaly. "Neviditelné císařství" buď se ukázalo slabým proti císařům a králům viditelným, nebo dalo svůj souhlas v naději, že hroznou válkou ještě více si podmaní zubožené národy evropské.

Není tomu dávno, co profesor David Starr Jordan vydal knihu pod názvem "Neviditelné císařství", která vzbudila pozornost po celém světě, ježto obsahovala fakta a data, z nichž se dalo souditi, že velké bankovní rodiny v Evropě jsou mocnější než ministři a rádcové všech korunovaných králů.

Ačkoliv očekávání a předpovědi, které profesor Jordan ve své knize vyslovil, že totiž "neviditelné císařství" nedovolí, aby vzplanula všeobecná válka, se nesplnily, přece kniha jest dosti zajímavou a v nynější době poučnou, tak že chceme s hlavním její obsahem své čtenáře seznámiti.

Praví se tam kromě jiného: "Králové a císařové mluví bojechtivě. Ale budou míti rozhodující slovo? Průměrný pozorovatel by myslil, že ano. Ale když půl tuctu potentátů připravuje tento hrozný kvas krveprolití a bídy, tu existuje ještě "Neviditelné císařství" mocnost tak veliká a tak důležitá, že císařství vládcové oproti ní jsou bezvýznamnými, a ta rozhodne, má-li či nemá, jíti do boje 34,000,000 vojáků.

Válečná mašina evropská jest dokonalá ale kde se najde topivo, aby uvedena byla do chodu, aby v něm byla udržována, až každým dnem bude potřebovati hromadu millionů, které nikdy ničím nebudou nahrazeny?

Dvakráte Rothschildové zachránili anglickou banku před úpadkem. Na peněžních pytlích Fouldových a nikoliv s pomocí bodáků svých dostal se Louis Napoleon (císař Napoleon III.) na trůn, z něhož dlouho se netěšil.

Uvedeme některé z nejnovějších mezinárodních finančníků, kteří mají ve svých rukou dluhy největších, válečnou horečkou zachvácených národů: Jsou to Rothschildové a Hirschové v Rakousku, baron Horace Gunzberg v Rusku, Čamondové v Turecku, Goldschmidové a Sternové v Londýně a bankovní dům Pereirův ve Francii.

Národové evropští nejsou již pouhými svým evropským vládám, přešli pod panství jiné, stali se poddanými jiné mocnosti, mocnosti, které nelze viděti, kterou však pociťují tak dobře v palácích jako v chatrčích, v Rusku jako ve Španělsku, pod jejíž žezlem stojí každý otec a každé dítě, každý mocnář a každý dělník. Žádný národ na evropské pevnině nemá neodvislosti než pouze dle jména.

Bude vás hledět lid anglický přesvědčiti, že je svobodným? Velká Britanie jest dlužna tři milliardy, osm set millionů dollarů a tento svým dluhem jest vázána po všechny časy až na věčnost, a jest pouhou provincií "Neviditelného císařství."

Francouzský národ jest spoután na rukou i nohou řetězy svého nesmírného dluhu šesti milliard a dvou set osmdesáti šesti millionů dollarů a peněžní lordové drží klíče od jeho okovů.

Německé císařství vzdor řadám svých válečných lodí a spoustě armád neodváží se k žádnému důležitému kroku, právě jako kterýkoliv jiný evropský národ, aby si dříve nevymohlo dovolení od skrytých mocností peněžních, které panují a vládnou od písčitých ostrovů frieslandských až do chatrčí uhlířů, pálících milíře dřeveného uhlí v lesích šumavských.

Finanční záležitosti evropské, a mezi nimi jsou všechny otázky míru a války, přešly pod kontrolu půjčovatelů peněz. Na štěstí je to v zájmu "vysokého finančnictví", aby Francie a Německo žily v míru, a tak poslední věcí, které si finančníci přejí, jest evropská válka. Bankéři samozřejmě se nehodí, aby kapitál byl zničen.

Dluhy ostatních mocností evropských obnášejí: Rakousko-Uhersko $3,612,398,000; Německa $1,224,168,000; Italie $2,614,183,000 a Rusko $4,507,071,000. V dalším ještě profesor Jordan dokazuje a vyvozuje že peněžníci musí vésti 'dollarovou diplomacii", že musí hleděti, aby finanční jich podniky nesly užitek a tak že zaručují mír tím, že národové finančně na nich jsou závislými.

Ale najednou všechny tyto theorie byly vyvráceny. Válka začala, zachvátila již všechny mocnosti evropské až na jedinou Italii a jest skoro jistým, že i ta do ní bude stržena, ať se tomu brání jak koliv. Dalo "neviditelné císařství" své svolení k rozpoutání války, která mu přinese tak nesmírné škody, či nikoliv? Otázku tu dnes nedovede zodpovídati nikdo.

A jaké výhody může míti viditelné císařství ztoho, že zahájilo všeobecné vraždění, jalo se šíleně ničiti všechno, co úsilovná dlouhá práce míru vytvořila? Vždyť vydává se v nebezpečenství, že lid na jatky vedený a ožebračený konečně se obrátí proti němu, proti těm, kteří jsou původci té hrozné bídy a utrpení, jež jsou jistým následkem této války, a že ve spravedlivém svém hněvu je zničí!

Nelze jinak si vznik nynější války vysvětliti,než že všechen rozum, všechno klidné uvažování o tom, co může následovati, bylo znemožněno vzplanutím vášní, že šílenství se zmocnilo kruhů rozhodujících, ať již to bylo císařství viditelné, či neviditelné, a že žene obojí do záhuby.

Šílenství to zachvátilo nejdříve Rakousko, kde ve vládních kruzích vždycky bylo rozumu málo, a rozšířilo se potom přirozeným následkem i na Německo, které, kdyby bylo dbalo rozumu, velmi snadno mohlo zachovati mír tím, že by Rakousku bylo odepřelo pomoci.

Boj byl vyvolán, aby Germánstvo mohlo se dále národnostně i hospodářsky rozšiřovati na útraty Slovanů, a když již vzplanul, připojily se k němu Francouzové, kteří měli vyrovnávati své staré účty, a Angličané, kteří chtějí ochrániti svůj obchod a osady. A nyní každý evropský národ bude do toho vtažen, neboť každý má nějaký zájem v tom, jak titanské to zápolení dopadne.

Šílená politika, kterou Rakousko i Maďaři prováděli proti slovanským národnostem doma a jež se rozšířila i na Slovany balkánské, vyvolala šílenou válku nynější, které ani "neviditelné císařství," tak opatrné a finančních svých prospěchů dbalé, nemohlo zabrániti.

Osady evropských mocností v Africe.

Nynější válkou budou asi dotčeny také osady mocností evropských a tu poukazujeme předem na osady africké, kde Němci mají velkou část svých osad.

Dnes jest rozdělení Afriky mezi mocnosti téměř úplné. Před několika jen desetiletími byla Afrika až na některé části majetkem divokých kmenů afrických, ale dnes není možno o nich mluviti, právě tak jako o někdejších majitelích Ameriky Severní.

Největší moc rozvinula v Africe Francie, jež zaujala tam území větší než 5,315,576 čtvereč. kilometrů, skoro se 30 miliony obyvatelů. O málo menší jest tam území Anglie, které měří 5,219,891 čtv. km, jest ale hustěji obydlené, neboť má přes 38 mil obyvatelů a kdyby se k tomu připočetl i Egypt, který dle jména ovládá Turecko, zvětšilo by se anglické území v Africe skorem o milion čtver. km s 10 mil. obyvateli. Dle toho jest Anglie v Africe první.

Německo zakotvilo se v Africe teprve nedávno, ale území jeho zaujímá dnes 2,2552,945 km. se 12 mil. obyvateli. V paměti je dosud, jakými surovými prostředky Německo si nadvládu nad divochy získalo.

Portugalsko má v Africe državy ve výměře 2,216,945 km. čtver., s 8 miliony oby. Malé poměrně má zde državy Španělsko, totiž 223,523 čtver. km, se 400,000 obyv. Turecké državy notně zmenšila Italie, ač dosud není možno správně říci, že pánem jich jest. Italie vůbec velké štěstí v Africe nemá, neboť jest ještě v paměti prohraná válka proti Habeši. Erythera a Somalsko, jež Italie ovládá, měří 428,593 čtv. km s půl milionem obyvatelů. Belgie vládne nad státem konžským, jenž má rozměru 2,252,780 km, se 14 mil. obyv.

Samostatnost svou zachovávají si dosud domorodé státy Marokko (439,240 km a 8 mil. ob.), Habeš (540 tisíc čtv. km se 14 mil. obyv.) a republika Liberia s 800 tis. obyv. má 85,300 čtver. km území.

Rozměry udané nejsou ovšem přesné, neboť do vnitra nejdou hranice dosud přesně a pak každou chvíli někde vzplane odboj a boj za vlastní bytí plemene domácího.

O kolonie německé bude se asi jednati, prohraje-li Německo nynějíš svůj boj, který ve svém jenom Němcům vlastním velikášství vyvolalo. S koloniemi jeho hraničí Portugalsko, Anglie, Belgie a Francie. V případě vítězství jistě že bude Angie s Francií dbáti toho, aby nejen oni zabrali část nebo dokonce i celé území německé, nýbrž aby i Belgie byla nějakým soustem odškodněna za škody, které ji Německo svým výpadem, hodným divochů, způsobilo.—

Válečné ztráty.

O ztrátách lidských životů, jež bude míti za následek přítomná evropská válka učiní si každý již nyní přibližnou představu, když porovná ztráty válčících stran v dřívějších válkách.

Tak na př. u Král. Hradce v roce 1866 čítala pruská armáda 220,000 mužů; z těchto zůstalo na bojišti celkem 9172 mužů a sice buď zraněných aneb mrtvých, z nichž bylo 300 důstojníků. Obnášely tedy ztráty v pruské armádě ne celých pět procent. Značně větší ztráty měli a sice následkem lepšího vyzbrojení jich protivníci, totiž Rakušani, kteří z armády, čítající asi 200.000 mužů zůstavili na bojišti 19,000 mrtvých a zraněných, tedy bezmála 10 procent z celé armády.

Mnohem větší ztráty byly ve válce německo-franzouské a zvláště v bitvě u Gavelotte. Německá armáda čítala v bitvě 210.000 mužů a ztratila 20.159, z nichž bylo 899 důstojníků, tedy skoro plných deset procent. Francouzové, kteří čítali celkem 130.000 mužů, v čemž započítáno je 595 důstojníků, tedy téměř dvanáct procent francouzské armády.

V porovnání s těmito číslicemi byly přímo ohromné ztráty ve válce rusko-japonské v bitvě u Mukdenu. Obě armády, z nichž každá čítala asi 400.000 mužů, ztratily v této bitvě 130.000 a 140.000 mužů, tedy 30 procent z celkového počtu. Uvedené zde číslice počtu. Uvedené zde číslice vysvětlují nejlépe přímo strašné účinky zlepšeného vyzbrojení, jež zvláště po r. 1870 bylo provedeno téměř ve všech moderních státech.

Stouply tedy ztráty od jedné války ke druhé též v poměru k počtu súčasněných bojujících přímo do závratné výše. Poněvadž pak počet válčících jest na příklad v nynější všeevropské válce značně větší než ve všech od r. 1870 vedených válkách dohromady, budou též ztráty v tom poměru daleko větší.

Upozornění Rakouským záložníkům.

Mezi krajany mnoho se mluví, mohou-li býti rakousko-uherští záložní vojíni ve Spojených Státech nyní žijící, donuceni, aby se u rakousko-uherského konsulátu přihlásili k vojenské službě a aby byli posláni do Rakouska k armádě. Sdělujeme všem takovým tazatelům, že žádný rakousko-uherský vojenský záložník žijící ve Spojených Státech nemusí se u konsula hlásiti a nemůže býti ani Rakouskem, tím méně úřady Spojených Států donucen, by šel do Rakouska do války. Kdo chce obětovat svůj život pro Rakousko dobrovolně, může jíti, ale donucen nemůže býti nikdo. Ostatně i ti "velicí rakousko-uherští vlastenci," kteří chtějí bojovat pro tyranskou monarchii, nedostanou se do Rakousko-Uherska i kdyby sebevíce po "válečné slávě" a krvi nevinných Srbů a Rusů, donucených jíti do války, toužili a žíznili, není lodí, které by je tam dopravily. Anglické, francouzské, ruské a belgické válečné lodě číhají na moři na každou německou a rakouskou loď, aby ji zajaly. A tak, i kdyby se rakouští záložníci dostali se na některou loď — což jest téměř nemožno — mohou býti jisti, že se dostanou ne do Rakousko-Uherska, nýbrž do anglického, francouzského, ruského nebo belgického zajetí. Rozumný člověk do války nejde, když k tomu není moci donucen.

V Rusku nalézá se 17,356 různých továren, které zaměstnávají 2,151,191 dělníků.